

Karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten in Gieten

Gieten is gelegen op de Hondsrug en in het esdorpenlandschap. Gieten ligt in het Nationaal landschap Drentsche Aa (zie kaart omgevingsvisie provincie Drenthe) en naast het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa. Karakteristiek voor het esdorpenlandschap is de kleinschaligheid, de afwisseling van open- en beslotenheid tussen de bolle essen met open akkers en weilanden en de omliggende houtwallen, boomsingels en bosstructuren. Aan de oostzijde van het dorp ligt de flank van de Hondrug. Vanaf de Hondsrug daalt het landschap met circa zeventien meter naar het dal van de Hunze en het oostelijk gelegen veenkoloniale landschap.

De provinciale wegen N 33 en de N 34 zijn belangrijke verbindingswegen in oost- westelijke en noord- zuidelijke richting. Tussen het dorp en het esdorpenlandschap vormen de N33 en de N34 ruimtelijke en functionele barrières.

De kern van Gieten is een cultuurhistorisch waardevolle nederzetting. Aan de oostzijde van Gieten ligt het oude buurtschap Bonnen, dit is eveneens een cultuurhistorisch waardevolle nederzetting.

De ontwikkeling van de ruimtelijke structuur van Gieten is zichtbaar op de bijgaande kaarten uit 1812, 1896, 2006 en de luchtfoto uit 2009.

Op de kaart uit de Nota Welstandsbeleid Aa en Hunze is de ruimtelijke ontwikkeling van het dorp af te lezen. De oudste en oorspronkelijke delen van het dorp (historische kern esdorp) liggen aan de Brink, het noordelijke deel van de Stationsstraat, de Asserstraat, het Westerend, de Eexterweg, het Boddeveld en Bonnen. Op het noordelijke deel van de oude open plek 'Midden Dorp' staat het gemeentehuis, zie ook de kadasterkaart uit 1813.

De eerste uitbreidingen van het dorp Gieten vonden, net als bij de andere esdorpen, plaats langs de uitvalswegen in de vorm van lintbebouwing. Deze niet planmatige uitbreiding bestaat uit boerderijen waartussen later woningen zijn gebouwd. De niet planmatige bebouwingsstructuur is zichtbaar langs de Ambachtsstraat, de Schoolstraat, Bonnen, Spekstoep, de Oude Wildervanksterweg, de Oude Groningerweg, de Eexterweg, de Asserstraat, de Oelenboom bij de gletsjerkuil, de Parallelweg, het zuidelijkste deel van de Stationsstraat en de Gasselterweg. Langs de wegen en op de brinken staan forse eiken en linden.

De planmatige uitbreidingen voor woningbouw in Gieten zijn aangelegd op het Boddeveld, de Noordes, de Zuides en Duurschen. Het bedrijventerrein Bloemmakers is aangelegd op de Zuides.

In de wijk Boddelveld en aan de oostzijde op de overgang naar het landschap met essen zijn grasvelden en bermen met eiken aangelegd en oude houtwallen in stand gehouden. Op de noordes is een bijzonder woongebied aangelegd met brede gras bermen en brinkachtige ruimten met eiken. Langs de N 33 en de N 34 is de wijk begrensd met bos.

Belangrijke karakteristieken van esdorpen zijn de zichtlijnen vanuit het dorp naar het landschap en andersom, de verwevenheid van het dorp met het landschap, de 'losse' groepen boerderijen die schijnbaar willekeurig zijn geplaatst, het grillige beloop van de wegen en de open groene ruimten tussen en rondom de boerderijen.

In Gieten zijn de zichtlijnen naar het landschap en de verwevenheid van het oorspronkelijke esdorp met het landschap in het noorden en het oosten nog aanwezig.

De 'losse' groepen boerderijen die schijnbaar willekeurig zijn geplaatst, het grillige beloop van de wegen en de open groene ruimten tussen en rondom de boerderijen zijn nog aanwezig bij het Westerend, de oude open plek 'Midden Dorp', het Boddeveld en Bonnen. Langs de Brink, de Asserstraat, het noordelijke deel van de Stationsstraat is de bebouwing al meer georiënteerd op de wegen.

In de nota welstandsbeleid Aa en Hunze zijn voor de dorpen algemene gebiedsbeschrijvingen en welstandscriteria op gebouwniveau aangegeven. Een ruimtelijk kader, waarin per dorp "het karakteristieke ruimtelijke beeld van gebouwen in hun omgeving" is vastgelegd, ontbreekt. Het karakteristieke ruimtelijke beeld wordt bepaald door het harmonieuze geheel van gebouwen in hun omgeving met paden, wegen, bomen, gras, struiken, erfafscheidingen en (boeren)erven.

Ter ondervanging van dit ontbrekend ruimtelijk kader is in de toelichting bij het bestemmingsplan Gieten deze beschrijving opgenomen van de karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten in Gieten. Deze beschrijving vormt een basis voor ruimtelijke onderbouwingen bij nieuwe ontwikkelingen. De nota welstandsbeleid met de welstandgebieden met algemene gebiedsbeschrijvingen en welstandscriteria op gebouwniveau geven meer specifieke informatie.

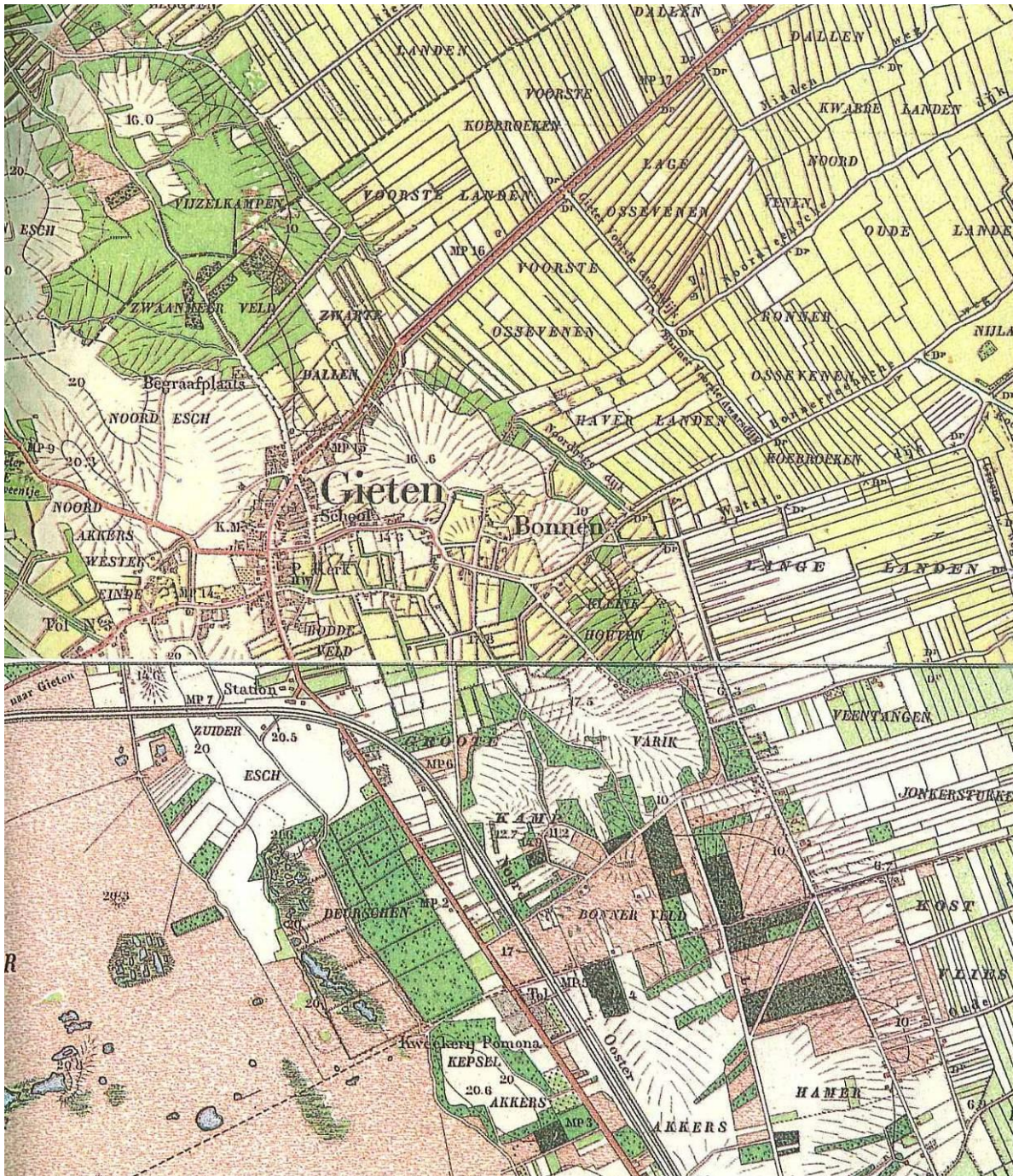
In Gieten zijn tien gebieden te onderscheiden waar de oorspronkelijke karakteristieken van dit cultuurhistorisch waardevolle dorp in relatie tot het omringende esdorpenlandschap zijn af te lezen en die essentieel zijn voor de beleving van het dorp als geheel.

Deze gebieden zijn in beeld gebracht door middel van foto's. Van elk gebied zijn de positieve karakteristieken van de ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten beknopt weergegeven. De volgende gebieden zijn onderscheiden:

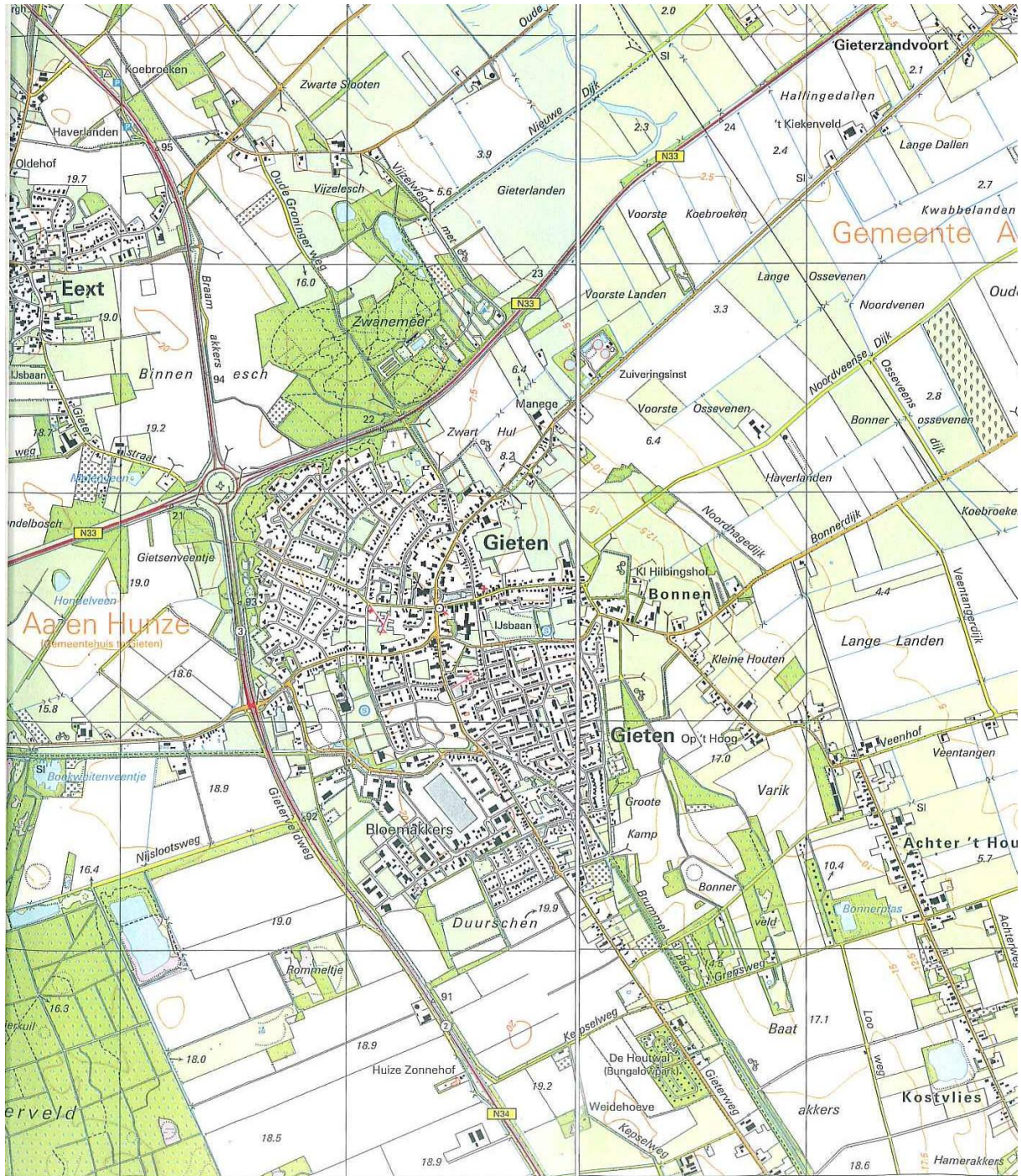
1. De Brink (welstandsgebied historische kern esdorp).
2. Asserstraat, Westerend en het open gebied 'Middendorp' (welstandsgebied historische kern esdorp).
3. Eexterweg (welstandsgebied historische kern esdorp en niet-planmatige uitbreiding).
4. Het noordelijke deel van de Stationsstraat, Boddeveld en Hanebijtershoek (welstandsgebied historische kern esdorp).
5. Boddeveld en Bonnen (welstandsgebied historische kern esdorp).
6. Ambachtsstraat, Schoolstraat en Bonnen (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding).
7. Oude Groningerstraat, Spekstoep en Oude Wildervanksterweg (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding).
8. Asserstraat en Oelenboom met zicht naar gletsjerkuil (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding en groengebied).
9. Gasselterweg, Parallelweg en het zuidelijkste deel van de Stationsstraat (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding).
10. Molenstraat en nieuwe brink met planmatige woningbouw uit de wederopbouwperiode (welstandsgebied planmatig ontworpen uitbreiding).

Gieten in 1812 (De Franse kaarten van Drenthe, H.J. Versfelt en M. Schroor, Heveskes uitgevers)

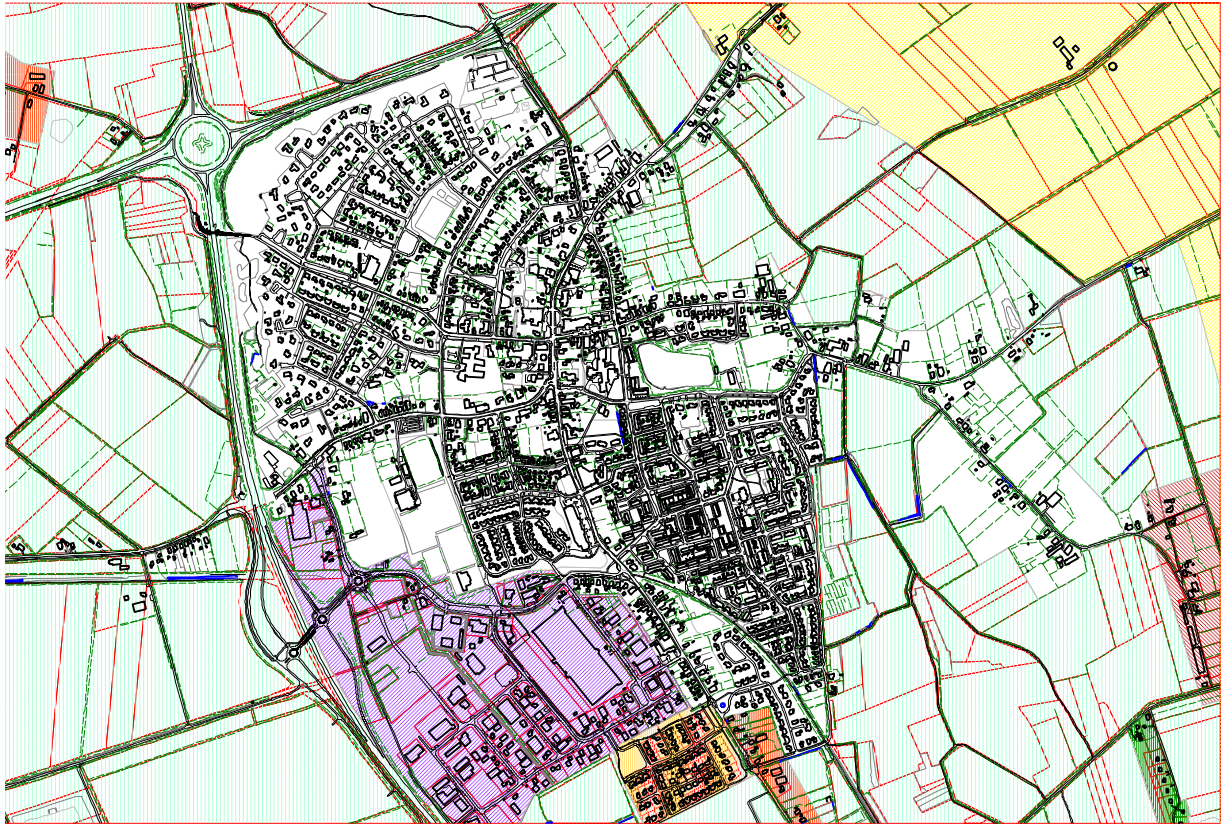
Gieten in 1896 (Historische topografische kaarten, uitgeverij 12 provinciën)

Gieten in 2006 (Topografische atlas, ANWB)

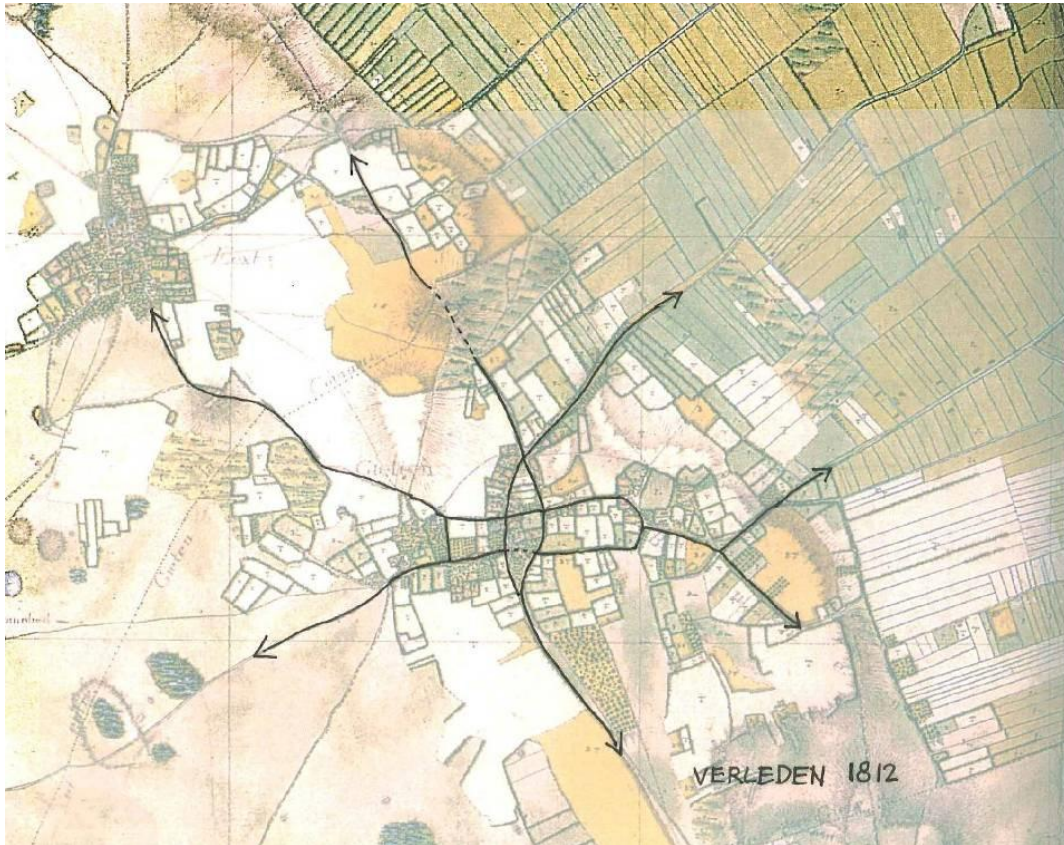

Gieten in 2009 (luchtfoto gemeente AA en Hunze)

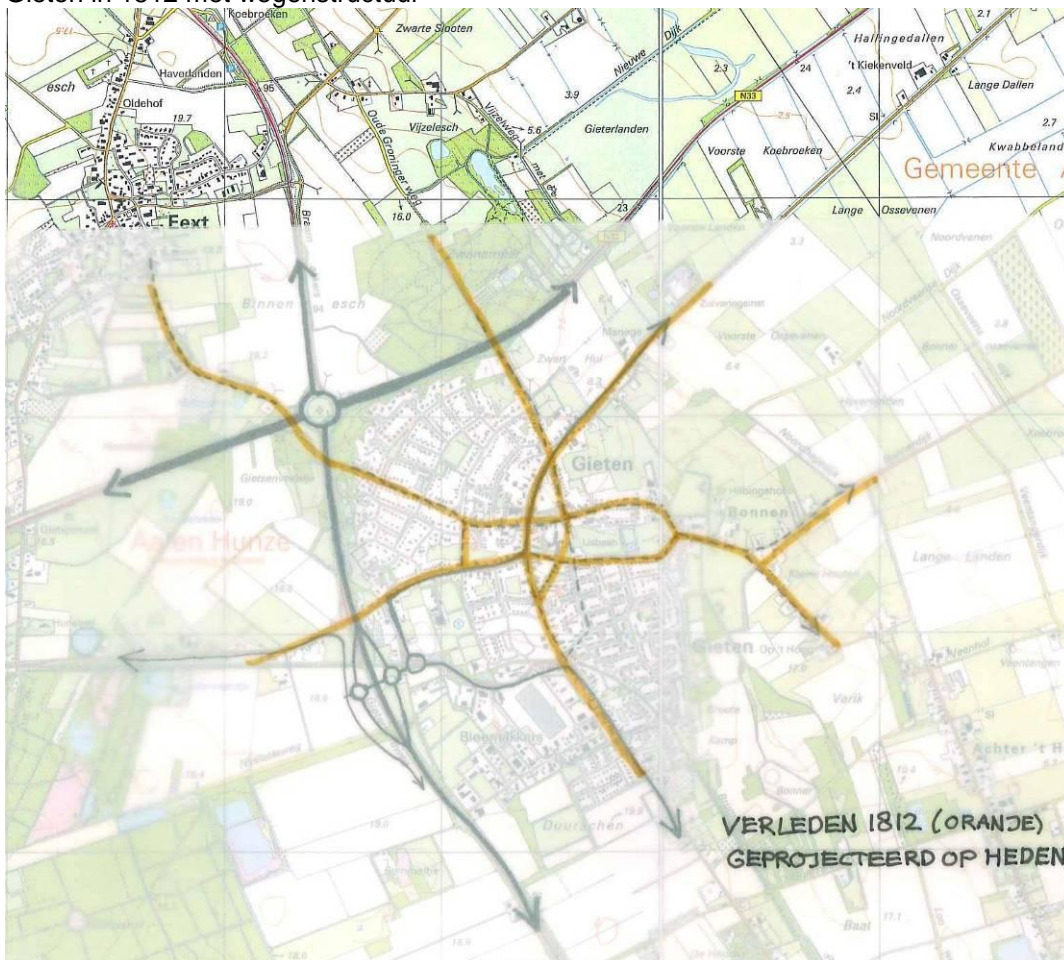

- Esdorpen landschap (1)
- Veenkoloniaal landschap (2)
- Historische kern esdorp / esgehucht (3)
- Randveendorp (4)
- Veenkoloniaal dorp (5)
- Niet-planmatige uitbreiding (6)
- Planmatig ontworpen uitbreiding (7)
- Bijzonder woongebied (8)
- Centrumgebied (9)
- Bijzondere bebouwing (10)
- Groengebieden en sportparken (11)
- Bedrijventerrein (12)
- Bebouwing tussen Hondsrug en Hunze (13)
- Recreatiegebied (14)
- Ontwikkelingsgebied (15)

Welstandsgebieden in en rondom Gieten, zoals weergegeven in de Nota Welstandsbeleid Aa en Hunze

Gieterland in 1812 met wegestructuur

Gieterland in 1990 met wegestructuur van 1812 (oranje) en 2010

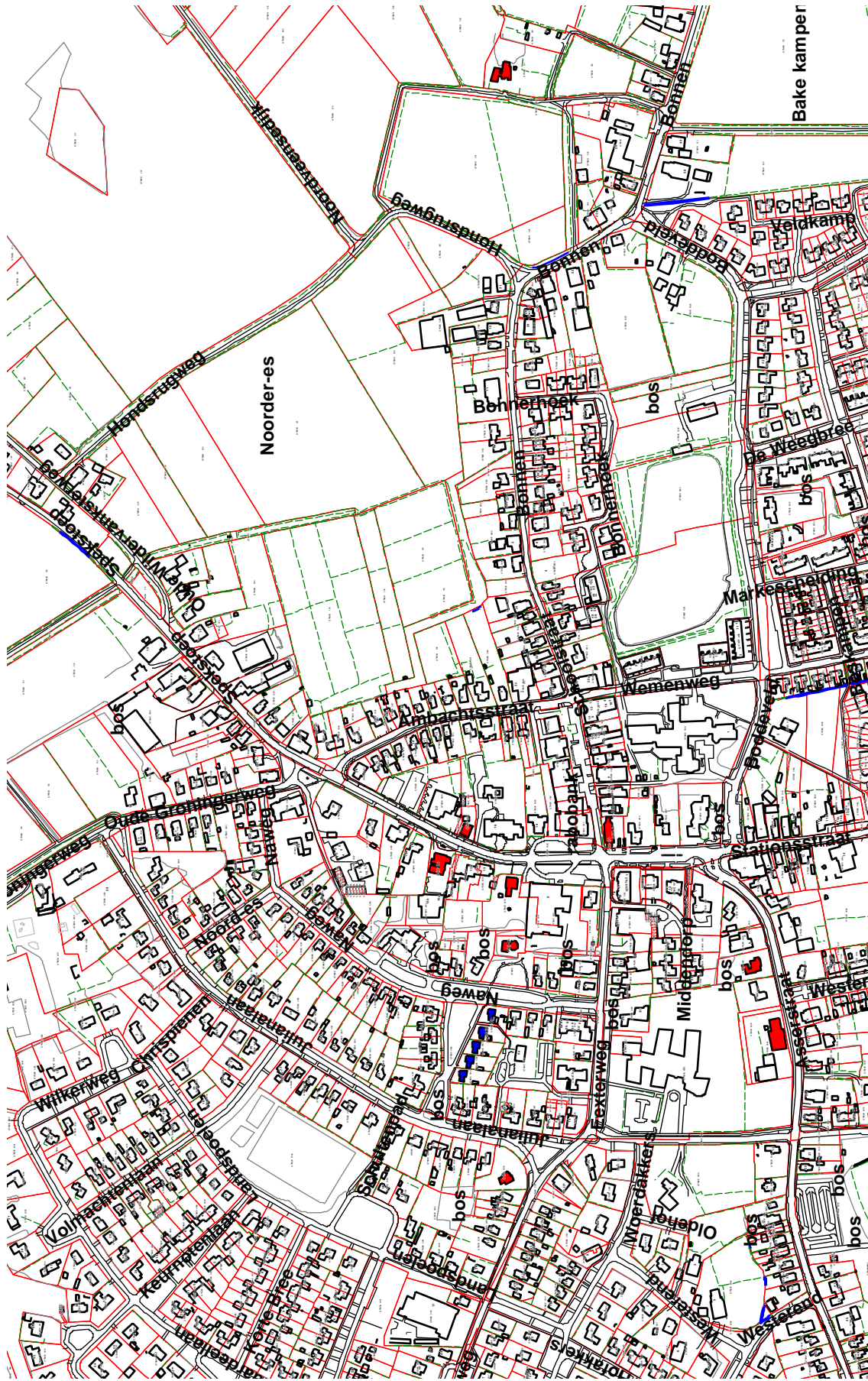

Gieten 1813, kadasterkaart

Het stratenpatroon en de structuur van de bebouwing langs de Brink met de kerk en de boerderijen, het Westerend met de boerderijen en daartussen de open ruimte 'Midden dorp' zijn op de kaart van 2010 nog herkenbaar. Op het noordelijke deel van 'Middendorp' staat sinds 2002 het gemeentehuis.

Kern van Gieten in 2010 met:
rijksmonumenten (rood);
provinciale monumenten (blauw);
brinken (volgens het Brinkenboek van 1981 blz. 125 en 239);
open ruimte 'Middendorp';
straatnamen (kaart gemeente AA en Hunze).

Gieten en Bonnen met rijksmonumenten (rood) en provinciale monumenten (blauw) en straatnamen in 2010 (kaart gemeente AA en Hunze)

Foto's van karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten

1. De Brink (welstandsgebied historische kern esdorp)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de Brink, nokrichtingen evenwijdig aan of haaks op de Brink, grote kappen, vrijstaande en individueel herkenbare gebouwen in grote tuinen en afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling.
2. groenstructuur: de ongeveer rechthoekig Brink heeft een randbeplanting van oude hoge linden, de laan beplantingen van de op de Brink uitkomende wegen sluiten hier op aan.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.

2. Asserstraat, Westerend en het open gebied 'Middendorp' (welstandsgebied historische kern esdorp)

Het stratenpatroon en de structuur van de bebouwing langs de Brink met de kerk en de boerderijen, het Westerend met de boerderijen en daartussen de open ruimte 'Midden dorp' zijn op de kaart van 2010 nog herkenbaar. Op het noordelijke deel van 'Middendorp' staat sinds 2002 het gemeentehuis.

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de Asserstraat, nokrichtingen evenwijdig aan of haaks op de Asserstraat, losjes en schijnbaar willekeurig gesitueerd bij de oude brinkachtige ruimte bij het Westerend, grote kappen, vrijstaande en individueel herkenbare gebouwen in/op grote tuinen/erven en afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling.
2. groenstructuur: open ruimte 'Midden dorp' gras en langs de wegen en op de brinkachtige ruimte bij het Westerend linden en eiken.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.

3. Eexterweg (welstandsgebied historische kern esdorp, niet-planmatige uitbreiding en bijzondere bebouwing)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: afwisseling tussen bijzondere bouwvolumes bij brinken en open ruimten en kleinschalige bouwvolumes georiënteerd op de weg, vrijstaand en individueel herkenbaar, woningen met nok-richtingen merendeels loodrecht op de weg, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling
2. groenstructuur: linden en eiken langs de weg en op de brinken en open ruimten.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.

4. Het noordelijke deel van de Stationsstraat, Boddeveld en Hanebijtershoek (welstandsgebied historische kern esdorp)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de weg, vrijstaand en individueel herkenbaar, nokrichtingen merendeels loodrecht op de weg, lage gootlijnen, afwisseling tussen grote en kleine bouwvolumes en afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling.
2. groenstructuur: linden, eiken en fruitbomen langs de wegen en in de open ruimten.
3. bermen en bestrating: bij het Boddeveld en de Hanebijtershoek gras, roodbruin gebakken klinkers en half verharding.
4. overgang openbaar privé: bij het Boddeveld beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.

5. Boddeveld en Bonnen (welstandsgebied historische kern esdorp)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de weg, vrijstaand en individueel herkenbaar, nokrichtingen merendeels loodrecht op de weg, afwisseling tussen grote en kleine bouwvolumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, grote kappen en lage gootlijnen.
2. groenstructuur: eiken en linden langs de wegen en op de brinkachtige ruimte bij de Hondsrugweg.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers en molgoten.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.
5. relatie tussen het dorp en het landschap: zichtlijnen naar de essen en het agrarisch landschap.

6. Ambachtsstraat, Schoolstraat en Bonnen (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de weg, kleinschalig, vrijstaand en individueel herkenbaar, licht verspringende voorgevel rooilijn, nokrichtingen merendeels loodrecht op de weg en lage gootlijnen.
2. groenstructuur: eiken en linden langs de wegen.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers en molgoten.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.
5. relatie tussen het dorp en het landschap: zichtlijnen naar de noorder-es en het agrarisch landschap.

7. Oude Groningerstraat, Spekstoep en Oude Wildervanksterweg (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de weg, vrijstaand en individueel herkenbaar, afwisseling tussen grote en kleine volumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, nokrichtingen merendeels loodrecht op de weg en lage gootlijnen.
2. groenstructuur: eiken en linden langs de wegen en op de brinken.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers en molgoten.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.
5. relatie tussen het dorp en het landschap: zichtlijnen naar de essen en het agrarisch landschap.

8. Asserstraat en Oelenboom met zicht naar gletsjerkuil (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding en groengebied)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de weg, vrijstaand en individueel herkenbaar, afwisseling tussen grote en kleine volumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, licht verspringende voorgevelrooilijn, nokrichtingen merendeels loodrecht op de weg en lage gootlijnen.
2. groenstructuur: eiken in de bermen langs de wegen en op grasvlakken.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.
5. relatie tussen het dorp en het landschap: zichtlijnen naar agrarisch landschap en gletsjerkuil.

9. Gasselterweg, Parallelweg en het zuidelijkste deel van de Stationsstraat (welstandsgebied niet-planmatige uitbreiding)

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de weg, vrijstaand en individueel herkenbaar, afwisseling tussen grote en kleine volumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, licht verspringende voorgevelrooilijn, nokrichtingen merendeels loodrecht op de weg en lage gootlijnen.
2. groenstructuur: eiken in de bermen langs de wegen en op grasvlakken.
3. bermen: gras
4. overgang openbaar privé: beukenhagen en grasbermen die zonder erfafscheiding overgaan in de gazons van erven en tuinen.
5. relatie tussen het dorp en het landschap: zichtlijnen naar de essen en het agrarisch landschap.

10. Molenstraat en nieuwe brink met planmatige woningbouw uit de wederopbouwperiode (welstandsgebied planmatig ontworpen uitbreiding)

De landelijke sfeer die dit gebied uitademt is geïnspireerd op de tuinstadgedachte van de Engelsman Ebenezer Howard uit 1898. De tuinstadgedachte is hier uitgewerkt als nieuw Drents brinkje. Deze planmatig ontworpen uitbreiding is de eerste fase van de uitbreiding van Gieten op de noordoost. Om snel aan de grote vraag van volkshuisvesting te voldoen is in 1949, tijdens de wederopbouwperiode, de duplexwoning ontwikkeld met steun van het Rijk. De voormalige duplexwoningen aan de Molenstraat zijn ontworpen als traditionele cottages in de geest van de tuinstadgedachte.

Positieve karakteristieken

1. bebouwing: georiënteerd op de brink, vrijstaande bescheiden bouwvolumes, afstand tussen de gebouwen onderling is gelijkmatig, overhoeks ten opzichte van de weg geplaatst, oorspronkelijke verwantschap in architectuur is merendeels nog aanwezig, lage gootlijnen en nokrichtingen van de hoofdgebouwen gericht naar de brink.
2. groenstructuur: linden op de brink aan de zijde van de Naweg en eiken op de brink aan de zijde van de Julianalaan.
3. bermen en bestrating: gras en roodbruin gebakken klinkers met molgoten.
4. overgang openbaar privé: beukenhagen.